Παιδική ηλικία, αυτός ο χορός της βροχής

Πηγή: ΝΕΟΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ **Σελ.:** 29 **Ημερομηνία έκδοσης:** 23-09-2022

Αρθρογράφος: **Επιφάνεια:** 1135.95 cm² **Κυκλοφορία:** 0

Θέματα: ΒΙΒΛΙΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΣΥΝΟΜΙΛΩΝΤΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΣΠΥΡΟ ΚΙΟΣΣΕ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ... « ΤΑ ΠΡΩΤΟΒΡΟΧΙΑ»

Παιδική ηλικία, αυτός ο χορός της βροχής

Συνέντευξη στον
Μιχάλη Παπαγεωργίου

Όταν ανέλυσα, στη Λαίδη Ντο, το σκεπτικό μου για ανάγνωση αυτού του βιβλίου τις πρώτες μέρες του Σεπτέμβρη αναφώνησε: «Μα τι πδονιστές είμαστε!». Συνδυάζεις με τρόπο μερακλίδικο βιβλία με εποχές ή απλά είχε φτάσει η ώρα για να διαβάσω το βιβλίο «Τα πρωτοβρόχια» του Σπύρου Κιοσσέ που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «Μεταίχμιο». «Ο Τάσος μεγαλώνει σε μια λαϊκή γειτονιά μιας επαρχιακής πόλης στα τέλη της δεκαετίας του '70 και τις αρχές του '80, μια περίοδο μεταβατική για την ελληνική κοινωνία. Μέσα από την αυτοδιήγηση του ήρωα ζωντανεύει το κλίμα της εποχής, όπως, τουλάχιστον, μπορεί να το αντιληφθεί ο ίδιος, αλλά και το πλέγμα των οικογενειακών σχέσεων – άλλοτε υποστηρικτικό, σαν δίχτυ ασφαλείας, κι άλλοτε πνιγηρό κι αναπόδραστο, σαν τον ιστό αράχνης. Παράλληλα με τη βασική πλοκή, που ξετυλίγεται σε σύντομες αυτοτελείς αφηγήσεις, ο αναγνώστης, μέσα από τη διήγηση της γιαγιάς του ήρωα, συνθέτει κομμάτι κομμάτι μια ιστορία που βαραίνει το παρελθόν της οικογένειας, συνεχίζει όμως να σκιάζει το παρόν των μελών της».
Ένα σοκολατάκι μπίτερ για αυτά που θυμόμαστε ή επιλέγουμε να ξεχάσουμε. Βινιέτες που μόνο υπό το φως πίσω από τα σύννεφα μπορούν να διαβαστούν. Μίλησα με τον συγγραφέα για παιδιά «φαντάσματα», τα αγκίστρια της νοσταλγίας και τις υπερβολές του χάσματος των γενεών.

Η παιδική αφήγηση είναι πάντα ένα γυμνό καλώδιο στην επιλογή διήγησης της ιστορίας. Δίνει φως αλλά και πρέπει να προσέχεις πού πατάς στις λίμνες της ιστορίας. Τι σας οδήγησε σε αυτή τη φωνή;
Πράγματι, η επιλογή ενός παιδιού ως αφηγητή μπορεί να είναι εξαιρετικά αποτελεσματική, προσδίδοντας μια ιδιαίτερη γοητεία και δύναμη στη διήγηση, ενέχει ωστόσο και πολλούς «κινδύνους». Πέρα από την προφανή δυσκολία της πειστικότητας της αφηγηματικής φωνής και της διατήρησης της «παιδικής» οπτικής σε όλη την έκταση του κειμένου, ή της πειστικής εξέλιξής της από την αρχή ως την ολοκλήρωσή του, πρέπει να βρεθεί κι ένας τρόπος να μεταδοθούν στον αναγνώστη στοιχεία που το παιδί δεν κατανοεί απόλυτα ή αντιλαμβάνεται με λανθασμένο τρόπο, λόγω της ανωριμότητάς του. Θεωρώ ότι σημαντικό μέρος του «θέματος» της ιστορίας μου είναι αυτή η διάσταση ανάμεσα στην (περιορισμένη) «γνώση» και (εσφαλμένη) ερμηνεία του μικρού ήρωα-αφηγητή, και την αντίστοιχη αντίληψη και ερμηνεία των αναγνωστών. Η απόκλιση αυτή δημιουργεί το αποτέλεσμα της «ειρωνείας», με την παραδοσιακή έννοια του όρου, που άλλοτε έχει κωμικές κι άλλοτε τραγικές διαστάσεις.

Οι σκόρπιες κατακερματισμένες ιστορίες-πίξελ του μικρού ήρωα με τη «φόρμα» που επιλέξατε φτιάχνουν την εικόνα που είχατε εξαρχής κατά νου; Υπήρχε και άλλο υλικό αναμνήσεων;
Η εικόνα που διαγράφεται αφηγηματικά είναι πάντοτε τμήμα μιας ευρύτερης εικόνας, όπως όταν εστιάζεις με τον φακό της φωτογραφικής μηχανής σε ένα μόνο σημείο του τοπίου. Πάντοτε υπάρχουν και άλλα περιστατικά να αφηγηθείς, και άλλοι ήρωες να διαγράψεις, ωστόσο πρέπει αναγκαστικά να επιλέξεις το «κάδρο» σου· να θέσεις τα όρια της αφήγησης, αφήνοντας τη συμπλήρωση του μυθοπλαστικού κόσμου που δεν έλαβε λεκτική υπόσταση είτε στη φαντασία του αναγνώστη είτε σε σένα ως συγγραφέα, παρέχοντας αφηγηματικές άκρες για μελλοντικές δυνητικές πλοκές.

> Δεν ξέρω αν είμαστε δέσμιοι της παιδικής ηλικίας, σίγουρα, όμως, η ηλικία αυτή συνιστά την πηγή μας.

Όσο και να δηλώνω δυσανεξία πολλές φορές στη «νοσταλγία και τις παλιές ξεθωριασμένες καρτ ποστάλ» το χρονικό πλαίσιο του βιβλίου με οδήγησε σε προσωπικές προβολές. Είμαστε δέσμιοι της παιδικής ηλικίας; Με αφορμή μια πολύ ωραία σκηνή του βιβλίου, πότε ένα παιδί νιώθει «φάντασμα»;
Η νοσταλγία για παρελθοντικές εποχές είναι πολύ συνηθισμένη τόσο στην καθημερινή μας ζωή όσο και στη λογοτεχνία. Μπορεί να αποδοθεί, κατά την άποψή μου, σε ποικίλους λόγους, ψυχολογικούς ή άλλους, ανάμεσά τους στη δυσφορία για ένα απογοητευτικό παρόν κι ένα δυσοίωνο μέλλον, καθώς και στην «ασφάλεια» της αποστασιοποίησης από το παρελθόν («επιβιώσαμε, παρά τις όποιες δυσκολίες») ή στην επιλεκτική μνήμη μας (απαραίτητο ίσως συστατικό της επιβίωσης). Ωστόσο, η νοσταλγία δεν είναι ο μοναδικός τρόπος διαχείρισης του παρελθόντος. Αποτελεί μία μόνο όψη ή οπτική. Δεν ξέρω αν είμαστε δέσμιοι της παιδικής ηλικίας, σίγουρα, όμως, η ηλικία αυτή συνιστά την πηγή μας· τον χωροχρόνο στον οποίο αρχίζει να ξετυλίγεται (ή να τυλίγεται) το νήμα της ζωής μας. Τα συναισθήματα, οι συνειδητοποιήσεις, οι απορρίψεις ή οι αποδοχές μας σε κείνα τα χρόνια επηρεάζουν λιγότερο ή περισσότερο, κατά περίπτωση, το ποιοι γινόμαστε ή θέλουμε να γίνουμε. Το να νιώθεις «φάντασμα», όπως αναφέρετε, είναι μια από τις καταστάσεις που σου μένουν ανεξίτηλες – σε μένα, τουλάχιστον. Μιλώ για την «αορατότητα» των παιδιών, την τόσο αδικαιολόγητη και άδικη.

Την ώρα που διάβαζα τις ιστορίες του μικρού Τάσου, στη γειτονιά οι φωνές και τα παιχνίδια των παιδιών με έκαναν να αναρωτηθώ αν ζούμε τις ίδιες εποχές και μοιραζόμαστε τις ίδιες εμπειρίες με μια μορφή λούπας. Τι πιστεύετε εσείς; Γιατί τόση γκρίνια πάντα με τη «σημερινή νεολαία»;
Η παιδική ηλικία ενός ατόμου, η βιολογική, ψυχολογική και κοινωνική εξέλιξή του, οι ανάγκες του, ο πυρήνας της ανθρώπινης υπόστασης, δεν έχουν μεταβληθεί ριζικά, εξ ου και το αίσθημα της επανάληψης των εμπειριών σε διαφορετικές εποχές. Το ίδιο και η σταθερή «γκρίνια» για την εκάστοτε «σημερινή» νεολαία από τους γηραιότερους – εν μέρει, πιθανολογώ, έκφανση μιας εσωτερικής κατά βάση σύγκρουσης: το λεγόμενο «χάσμα των γενεών» αφορμάται από το ένδον χάσμα μεταξύ της νεότητας που βιώσαμε, παρελθοντικής ανεπιστρεπτί, και της νεότητας που βλέπουμε να βιώνεται μπροστά στα μάτια μας, ωστόσο απρόσιτης πια σε μας, ταντάλειας.

Για το τέλος ποια μυρωδιά και γεύση της παιδικής σας ηλικίας είναι αναντικατάστατη;
Όλες οι γεύσεις και οι μυρωδιές της παιδικής ηλικίας μου φαίνονται πιο έντονες σε σύγκριση με τις σημερινές. Δεν ξέρω αν έχει σχέση με τα υλικά που χρησιμοποιούσαν τότε, τις πρώτες ύλες της εποχής. Μπορεί, όμως, να οφείλεται και στην «αυτοματοποίηση» των αισθήσεών μας με την πάροδο του χρόνου. Ακόμα και το νερό μού φαίνεται ότι μας ξεδιψούσε καλύτερα. Ίσως, πάλι, να ήταν απλώς μεγαλύτερη η δίψα μας.